

آسمان پرستاره

تحلیل اجزای درس‌های کتاب‌های پیام‌های آسمان

علی کاظمی

مؤلف کتاب‌های پیام‌های آسمان

در چند سال اخیر، کتاب‌های تعلیمات دینی دوره راهنمایی تحصیلی، پس از سه دهه، مورد بازنگری جدی قرار گرفته‌اند و به کتاب‌های پیام‌های آسمان تغییر نام یافته‌اند. حاصل این بازنگری، تألیف کتاب‌هایی با شیوه کاملاً متفاوت و مطالب متنوع‌تر و جذاب‌تر است. آنچه در این نوشته می‌آید، برای دقت بیشتر شما همکاران محترم است تا پس از آشنایی با دیدگاه‌های کارشناسان، از این مجموعه بهره بیشتری ببرید.

هر درس از کتاب به طور متوسط از هفت بخش تشکیل شده است که هر بخش کارکرد خود را دارد.

ورودیه

اولین بخش از بخش‌های هفت‌گانه درس‌های کتاب‌های پیام‌های آسمان ورودیه درس‌هاست. هر درس یک ورودیه دارد. نقش ورودیه جدا کردن دانش‌آموز از محیط قبل از کلاس است. نکاتی که در خصوص ورودیه به شما همکاران توصیه می‌کنیم عبارت‌اند از:

ورودیه حاوی مفاهیم اصلی درس است. لذا اختصاص زمان قابل توجهی را می‌طلبید. انتظار داریم شما برای ورودیه درس حداقل ۲۰ دقیقه وقت بگذارید. البته ورودیه‌ها با هم متفاوت‌اند و بعضی زمان بیشتری لازم دارند. اگر ورودیه به خوبی اجرا شود نیمی از اهداف درس از همین جا به بچه‌ها منتقل می‌شود.

از ورودیه‌ها در آزمون‌های پایانی و آزمون‌های کتبی استفاده کنید. متن ورودیه متن اصلی درس است و حاشیه‌ای نیست.

حتماً در اجرای ورودیه از دانش‌آموزان کمک بگیرید.

محتوای آموزشی

بخش دوم از بخش‌های هفت‌گانه کتاب‌های درسی محتوای آموزش تحصیلی است. آیات، احادیث، تشریحات، توضیحات و نمودارها در این بخش می‌آیند. در بخش دوم شایسته است به این نکات توجه داشته باشید:

ما انتظار داریم تدریس این بخش را همکاران به عهده بگیرند. این بخش جدید است و چون دانش‌آموز تا به حال با آن مواجه نشده است نمی‌تواند به ما کمک کند.

تمام بخش دوم برای تمام آزمون‌ها منبع سؤال است و هیچ استثنایی ندارد. نمی‌توان گفت بخشی از آن در آزمون‌ها بیاید و بخشی نیاید.

به جز درس‌های احکام (سه درس احکام در کتاب اول و سه درس احکام در کتاب دوم) در تمام دروس کتاب، بخش دوم لزوماً باید در یک جلسه تدریس شود. یعنی هیچ همکاری نباید نصف این بخش آموزشی را در یک جلسه و نصف دیگر را در جلسه بعد تدریس کند تا مبدا اهداف

محقق نشوند. از ۱۶ درسی که در کتاب داریم، بخش دوم ۱۳ درس را همکاران باید در یک جلسه کامل به دانش آموز ارائه دهند.

فعالیت کلاسی

فعالیت‌های کلاسی بخشی است که کتاب‌های جدید را از کتاب‌های قدیم، به لحاظ روشی، جدا کرده است. کتاب‌های قدیم فعالیت کلاسی نداشتند. این اختصاص به کتاب دینی هم ندارد. الان کتاب‌های تاریخ و فارسی هم به همین شکل هستند و چند سالی است که در تدوین کتاب‌های درسی این موضوع لحاظ شده است. ملاحظاتی که درباره فعالیت‌های کلاسی داریم شامل این موارد است:

فعالیت کلاسی آموزشی است و قالب پرسشی ندارد. اهدافی را که در هر درس ممکن است دانش آموز به آن‌ها کم توجهی کند و رد شود، در قالب فعالیت کلاسی، دوباره از دانش آموز سؤال می‌کنیم تا او برای پاسخگویی مجبور باشد در این باره فکر کند.

اجرای فعالیت‌های کلاسی و پاسخ دادن به آن‌ها وظیفه دانش آموز است. این نادرست است که معلم در کلاس خود موضوعی را به صورت پرسش مطرح کند تا بچه‌ها بنویسند. فعالیت‌های کلاسی بخشی از آموزش است. دانش آموز خودش باید با شما پیش بیاید. خیلی وقت‌ها سؤالاتی را مطرح می‌کنید ولی دانش آموز اشتباه می‌فهمد. هیچ اشکالی ندارد. اگر ۹۵ درصد دانش‌آموزان به فعالیت‌های کلاسی جواب غلط و دو نفر جواب درست دادند، همان دو جواب درست را برای همه دانش‌آموزان تکلیف می‌کنیم. تقاضا می‌کنیم تا جایی که امکان دارد خودتان به سؤال پاسخ ندهید و بگذارید دانش آموز نظر خودش را بنویسد.

پرسش‌های کلاسی در تمام آزمون‌های مستمر منبع سؤال است؛ شما می‌توانید در تمام امتحانات شفاهی یا کتبی ماهانه از تمام سؤالات کلاسی استفاده کنید. فقط یک استثنا دارد. یعنی در تمام امتحانات پایانی می‌توان از تمام پرسش‌های کلاسی استفاده کرد، به جز پرسش‌های باز. پرسش‌های باز یا واگرا پرسش‌هایی هستند که بیش

از یک پاسخ صحیح دارند. هر چه دانش آموز بگوید درست است. این پرسش‌ها نمی‌توانند جزو سؤالات امتحان پایانی باشند. سؤال‌های واگرا سؤالاتی هستند که دانش آموز باید فکر کند و نظر بدهد.

فعالیت‌های کلاسی حتماً باید در کلاس انجام شوند. چون فعالیت هر درس مقدمه‌ای است برای بخش خود. اگر دانش آموز این قسمت از درس را متوجه نشود بخش‌های دیگر را هم نمی‌تواند اجرا کند، زیرا یک حلقه از زنجیر آموزش دچار آسیب شده است.

خودت را امتحان کن

پاسخ دادن به سؤالات این بخش وظیفه دانش آموز است و نادرست است که دبیر خودش جواب آن‌ها را بدهد. انتظار می‌رود همکاران پاسخ‌های این جلسه را حتماً در جلسه بعد کنترل کنند؛ یعنی اگر امروز شما درسی را تدریس کردید و ۱۰ دقیقه آخر کلاس را وقت دارید، همان وقت به سؤال‌ها پاسخ ندهید. اجازه دهید جلسه بعد پاسخ‌ها بررسی شود. اجازه دهید دانش آموز برود، از پدر، مادر، خواهر، برادر یا دوستی بپرسد یا حتی خودش روی آن فکر کند و شما جلسه بعد جواب سؤال‌ها را بدهید. در کل کتاب حدود چهار پرسش از سؤال‌های «خودت را امتحان کن» داریم که در متن برای آن‌ها جواب تفهیمی وجود ندارد و پاسخ‌ش در متن کتاب نیست. یعنی این طور نیست که همکاری به دانش‌آموزان بگوید زیر آن قسمت خط بکشید که اینجا سؤال امتحان است. چون به طور معمول در هر کلاس ۱۰ درصد از بچه‌ها ضریب هوشی‌شان بالاتر از بقیه بچه‌هاست. این دانش‌آموزان مستعد خودشان جواب‌ها را راحت پیدا می‌کنند. اگر دانش آموز بتواند خودش به سؤالات جواب دهد، به معلم نیاز ندارد. لذا سه یا چهار سؤال در میان سؤالاتی قرار داده‌ایم که دانش آموز بداند بدون معلم نمی‌تواند جواب همه سؤال‌ها را بدهد. سه یا چهار سؤال در کتاب داریم که همکار باید دانش آموز را راهنمایی کند.

بیشتر بدانیم

بخش بیشتر بدانیم به همراه دو بخش دیگر بحث‌های حاشیه‌ای درس هستند. وقتی سؤالات را تمام کردیم، اهداف کلیدی درس هم تمام شده است. از اینجا به بعد خوانش درس مطرح می‌شود. وظیفه بخش بیشتر بدانیم تأمین اهداف عاطفی و گرایشی درس است؛ آنجا که قرار است

اگر ورودیه به خوبی اجرا شود نیمی از اهداف درس از همین جا به بچه‌ها منتقل می‌شود

سؤال‌های واگرا سؤالاتی هستند که دانش آموز باید فکر کند و نظر بدهد

بخش نیایش مثل بخش‌های قبل الزام تدریس ندارد. متن خوانی در کلاس ندارد. طرح سؤال هم از آن نمی‌شود. می‌توان در ابتدای ساعت کلاس از یکی از دانش‌آموزان خوش صدا خواست آن را برای همه بخواند. وقتی درس تمام شد هم می‌توان یک فعالیت به دانش‌آموزان داد تا یک بار دیگر مناجات را مرور کنند تا ببینند که با کدام بخش درس ارتباط دارد. این فعالیت خوبی برای بچه‌هاست و باعث می‌شود دانش‌آموز درس را یک مرتبه برای خودش مرور کند. اجزای بخش مناجات با کل درس مرتبط است.

پیشنهاد

پیشنهاد فعالیتی اختیاری است که دانش‌آموز بیرون از کلاس انجام می‌دهد. نکات قابل توجه این بخش عبارت‌اند از:

اجرای این بخش برای دانش‌آموز اجباری نیست. اگر دانش‌آموزی این پیشنهادها را اجرا کرد، در هر نیمسال می‌توانیم حداکثر دو نمره به عنوان تشویق به او بدهیم.

از بخش پیشنهاد هیچ طرح سؤالی نداریم، چون جنبه الزامی نداشته است. متن خوانی، توضیح سؤال و بررسی جواب را در کلاس لازم نمی‌دانیم. لازم نیست شما توضیح را در کلاس بدهید. هیچ الزامی هم ندارد بررسی کنیم کدام سؤال درست است و کدام غلط. اگر زمان دارید خوب است این کارها انجام شود، ولی اگر زمان ندارید این بخش حاشیه‌ای است.

پیشنهادهای کتاب انحصاری نیست؛ یعنی این طور نیست که چون کتاب برای این درس پیشنهادی داده است شما به عنوان دبیر نتوانید خودتان به دانش‌آموز پیشنهاد دیگری بدهید. فقط باید توجه کنید طبق قوانین آموزش و پرورش، تکالیفی که معلم برای بیرون از کلاس به دانش‌آموز می‌دهد هیچ کدام الزامی نیست؛ چون پیشنهاد اختیاری است و نمی‌توانید پیشنهادات را الزامی کنید. مهم این است که دانش‌آموز به اهداف کتاب رسیده باشد.

نیایش

آخرین بخش از بخش‌های هفت‌گانه کتاب درسی جمع‌بندی است. نکات قابل توجه در این بخش عبارت‌اند از: جمع‌بندی کتاب‌های قبلی به صورت خلاصه درس بود. کتاب‌های جدید هم جمع‌بندی دارد، ولی قالب آن فرق کرده است. جمع‌بندی کتاب جدید به صورت مناجات است. نیایش‌هایی که آخر هر درس می‌آید جمع‌بندی آن درس است.

